

Skolor i skottlinjen i Afghanistan

Ökade attacker mot skolor hindrar barns rätt till utbildning

Svenska Afghanistankommittén ser allvarligt på de ökade attackerna mot skolor i Afghanistan. Våldet, som 2018 ledde till att 282 av våra skolklasser med 6 870 elever tvingades stänga, bidrar till att antal barn som står utan skola i Afghanistan för första gången sedan 2002 nu ökar. Flickor är särskilt drabbade. SAK uppmanar alla parter i konflikten att respektera den internationella humanitära rätten.

Så drabbas utbildning av konflikten i Afghanistan

Konflikten i Afghanistan har förödande effekter för civilbefolkningen. Barn är särskilt sårbara. I Afghanistan är 44 procent av befolkningen under 15 år och trots att stora framsteg har gjorts vad gäller tillgång till utbildning beräknas fortfarande 3,7 miljoner barn i åldrarna 7–17 år vara utan skola. 60 procent av dem är flickor. Särskilt utsatta är flickor på landsbygden och barn med funktionsvariationer.

Förra året, för första gången sedan 2002, ökade antalet barn som inte går i skolan. Konflikt och osäkerhet är en avgörande orsak till detta. FN rapporterar att över 1 000 skolor hölls stängda under 2018 på grund av konflikten, vilket drabbade en halv miljon barn.¹ Skolor befinner sig i skottlinjen genom:

- **Direkta attacker och urskillningslöst våld.** Bombningar, flygattacker, skadegörelse och markstrider förstör skolor i Afghanistan och leder till att utbildningen avstannar och att elever och lärare är rädda för att gå dit.
- **Våld och hot riktade mot elever och lärare.** Hot och påtryckningar mot skolors personal och elever har ökat de senaste åren. Talibanerna har haft utbildning som måltavla för social och ekonomisk kontroll. IS/daesh har utsett flickskolor som måltavla som svar på regeringsstyrkors och internationell militärs ökade flygattacker. Kidnappningar och mord riktade mot lärare och elever förekommer.
- **Användande av skolor i militära syften.** Trots att förekomsten minskat inom den afghanska militären händer det ännu att skolor används i militära syften och därmed utsätter elever och lärare för risk, orsakar skador på byggnader och tvingar verksamheten att hålla stängt.²

Valet 2018 och dess konsekvenser för utbildning

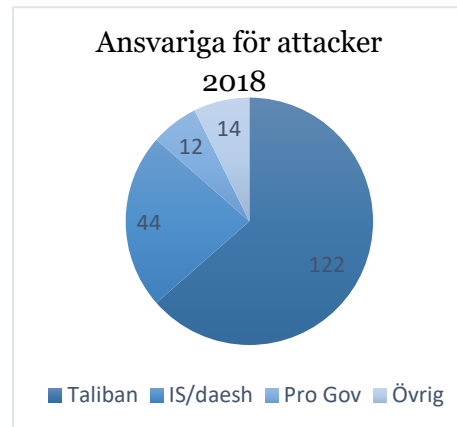
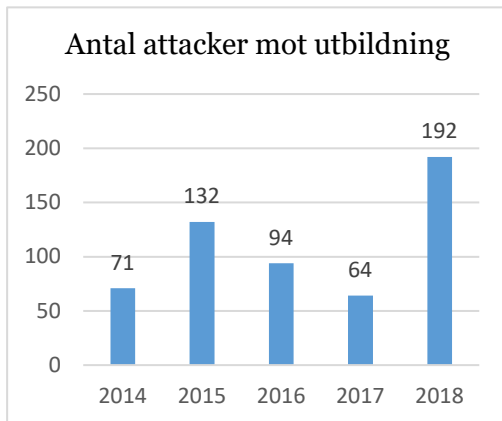
Antalet attacker mot utbildning tredubblades under 2018. Detta berodde till stor del på våld relaterat till parlamentsvalet som ägde rum den 20 september 2018 då 226 civila dödades och 781 skadades – fler civila offer än någon annan dag det året. Nästan hälften av attackerna mot skolor under 2018 var kopplade till parlamentsvalet. Det fanns cirka 5 000 vallokaler i Afghanistan, över hälften var placerade i skolor med stora konsekvenser för elevers och

¹ Unicef, 2019, <https://news.un.org/en/story/2019/05/1039321>

² Attacks on Education in Afghanistan Briefing Paper, November 2018, Global Coalition to Protect Education from Attack

lärares säkerhet. Våld och hot om våld inför och under valet 2018 resulterade i stängda skolor, skador på skolbyggnader och minskad närvaro bland elever, i synnerhet flickor.³

Svenska Afghankommitténs skolor i skottlinjen

Under 2018 drabbades Svenska Afghankommitténs utbildningsverksamhet av 15 säkerhetsrelaterade incidenter och under det första halvåret 2019 har 11 incidenter inträffat. Bland de ansvariga finns talibaner, IS/daesh, lokala krigsherrar, afghansk militär, den lokala polisen eller kriminella grupper. Värst drabbade provinser är Wardak, Ghazni, Paktika, Kunduz och Baghlan.

Det största säkerhetsproblemet för Svenska Afghankommitténs utbildningsprogram är att skolor tvingas att stänga efter hot från väpnade oppositionsgrupper. Det är även ett problem att andra aktörer, bland annat afghanska regeringsstyrkor, använder skolbyggnader i militära syften.

Svenska Afghankommitténs skolor och elever drabbas av konflikten

- Under 2018 var 322 av SAKs skolklasser utsatta för säkerhetsrelaterade problem. 282 klasser har tvingats hålla stängt under året, vilket har drabbat 6 870 elever.
- Sammanlagt har 462 av SAKs skolklasser drabbats av säkerhetsrelaterade problem de senaste fem åren, 447 klasser har hållits stängda vid minst ett tillfälle, vilket har drabbat 8 494 elever.
- Under 2018 dödades 3 lärare i SAKs skolor, 1 lärare skadades och 3 lärare hotades.
- Under 2018 dödades 6 elever som gick i SAKs skolor och 8 elever skadades.

Exempel på rapporterade incidenter

- Väpnade motståndsgupper riktade hot mot skolor och personal vilket tvingar SAK att hålla skolor stängda. Hot mot flickors utbildning är vanligare.
- Väpnade oppositionsgrupper kidnappar lärare eller utkräver skatt på anställda inom utbildningsprogrammets löner.
- Afghansk militär ockuperar skolbyggnad och använder som skydd från strider vilket leder till skador på byggnaden och att skolan stängs.

³ Protection of Civilians & Election Related Violence, July 2019, Humanitarian Country Team: [file:///C:/Users/hedvig.soderlund/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/Content.Outlook/92LT9A04/PoC%20+%20Election%20Related%20Violence%20Snapshot_August%202019%20\(002\).pdf](file:///C:/Users/hedvig.soderlund/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/Content.Outlook/92LT9A04/PoC%20+%20Election%20Related%20Violence%20Snapshot_August%202019%20(002).pdf)

⁴ UNAMA Reports of the Secretary-General

- Afghansk militär arresterar utan förklaring lärarutbildare och fältpersonal.
- Skola tvingas hålla stängt på grund av strider mellan afghansk militär och beväpnade oppositionsgrupper i skolans närhet. Strider orsakar även internflykt så att barn uteblir från utbildningen.

Vad gör Svenska Afghanistankommittén för att stoppa våldet?

SAK understryker vikten av att organisationen och dess verksamhet bedrivs enligt principerna neutralitet och opartiskhet och att utbildning inte politiseras.

Skolor drivs i nära samarbete med lokalsamhällena där SAK verkar och dialog förs med lokala och religiösa ledare om vikten av att pojkar och flickor går i skolan. När det krävs förhandlingar med väpnade motståndsgupper sker detta ofta genom byarnas lokala ledare som verkar för att skolverksamheten ska kunna bedrivas i säkerhet. SAK dokumenterar och rapporterar alla allvarliga säkerhetsrelaterade incidenter till afghanska myndigheter och de väpnade oppositionsgrupperna. SAK kräver även att oberoende utredningar av incidenterna genomförs samt att ansvariga ställs till svars.

Brist på utbildning får långsiktiga konsekvenser

Våld och hot om våld mot skolor leder till att pojkar och flickor fråntas sin rätt till utbildning och att elever och lärare utsätts för fara. Våldet underminerar de framsteg som gjorts inom jämställdhet och utbildning och motverkar en hållbar och fredlig utveckling. Barn som inte går i skolan löper större risk för barnåktenskap, barnarbete, rekrytering av militära eller kriminella grupper och våld, inklusive sexuellt våld.

REKOMMENDATIONER

- Alla parter i konflikten måste respektera den internationella humanitära rätten och skydda civila från attack. Skolor får inte användas i militära eller politiska syften. Undvik även att upprätta vallokaler och väljarregistrering i skolbyggnader.
- Garantera säker och jämlik tillgång till utbildning för alla pojkar och flickor, även under konflikt då flickors utbildning riskerar att vara särskilt utsatt.
- Samla systematiskt in och utred information om incidenter där skolor har hamnat i skottlinjen eller på andra sätt använts i militära syften. Ansvariga måste ställas till svars.
- Utforma en jämlik, inkluderande och säker skola som tillvaratar utbildningens möjlighet till långsiktigt fredsbyggande och konfliktförebyggande.

Svenska Afghanistankommitténs utbildningsprogram 2018

- SAK driver så kallad *Community Based Education* (CBE) för att nå de barn på landsbygden som helt saknar tillgång till skola.
- SAK driver 730 skolor med sammanlagt 2 759 klasser i 14 av landets 34 provinser, i 82 distrikt.
- 87 561 elever gick i SAKs skolor, 50 704 flickor och 36 857 pojkar.
- 393 barn med funktionsvariationer integrerades i vanliga skolor, varav 151 flickor och 242 pojkar.
- 2 359 barn med funktionsvariationer fick stöd av SAK i vanliga skolor, 1 005 flickor och 1 354 pojkar, får stöd av SAK i sina skolor.
- 1 987 lärare får vidareutbildning av SAK, 865 kvinnor och 1 122 män.
- SAK har 2 865 anställda lärare varav 859 är kvinnor och 1 970 är män.
- 2018 byggde SAK 10 nya skolor.
- Inga av SAKs skolor användes som vallokaler 2018.

Juridiskt ramverk och internationella avtal:

- Enligt den internationella humanitära rätten, som regleras i Genèvekonventionen (1949) med tilläggsprotokoll (1977), anges att stridande parter alltid måste skilja mellan civila och militära mål och ålägger stridande parter att vidta alla rimliga försiktighetsåtgärder för att inte av misstag skada civila och civila mål. Graden av våld måste stå i proportion med vad en attack kan vinna.
- FN säkerhetsrådsresolution 1998 (2011) och 2143 (2014) uppmanar alla parter i väpnade konflikter att avstå från alla handlingar som har negativ inverkan på barns tillgång till utbildning.
- Afghanistan är ett av 95 länder som har undertecknat "Safe Schools Declaration", ett politiskt åtagande för skydd av elever, lärare och skolor under väpnad konflikt, som antogs i Oslo i maj 2015

Svenska Afghanistankommittén (SAK) arbetar för en långsiktig förändring för de mest utsatta i Afghanistan

Svenska Afghanistankommittén är en medlemsbaserad bistånds- och solidaritetsorganisation som arbetar rättighetsbaserat, och som har arbetat i nästan 40 år i Afghanistan. Ett arbete som bedrivs inom utbildning, hälsovård, landsbygdsutveckling och rehabilitering av människor med funktionsnedsättning. SAK har över 6 000 anställda, varav över 99 procent är afghaner.

SAKs verksamhet riktar särskilt in sig på att nå ut till de allra mest utsatta grupperna. Därför bedrivs arbetet på den fattiga afghanska landsbygden och med särskild inriktning mot kvinnor, barn och människor med olika former av funktionsvariationer. Arbetet bedrivs alltid i ett nära samarbete med lokalbefolkningen. I Afghanistan arbetar vi med sjuk- och hälsovård, utbildning, rehabilitering av personer med funktionsnedsättningar samt försörjning och inflytande. Övergripande är arbetet med mänskliga rättigheter och genusfrågor.

SAK är en politiskt och religiöst obunden biståndsorganisation som finansieras av bland andra tusentals privatpersoner, Sida, EU och Världsbanken. SAK är en ideell förening och grundades 1980 som en reaktion på Sovjetunionens invasion av Afghanistan.